

נספח: טקסטים למתכונת עברית: על פי הרפורמה ללמידה משמעותית מרכיב 70%

לפניך ארבעה טקסטים. טקסט 1-3 הם מאמרים, וטקסט 4 הוא תרשים.

טקסט 1: קטע מעובד מתוך הפסיכולוגיה של הסמארט-פון טל איתן 03.01.13, YNET

הסמארט-פונים שינו את חיינו, את זה כבר כולנו יודעים. למשל, האם ידעתם שבעלי סמארט-פונים צפויים לבלות יותר זמן בשירותים מאשר אנשים בלי סמארט-פון?

השימוש הנרחב בסמארט-פונים, כמו גם השיפורים בפונקציונאליות שלהם וריבוי המשימות שהם מאפשרים לבצע, הפכו את המכשירים החכמים שבהם כמעט כולנו משתמשים לכלי מחקרי ראשון במעלה לניתוח דפוסים סוציולוגיים, תקשורת בין בני-אדם בעידן המודרני, ואפילו סוגיות מתחום הפסיכולוגיה והיחסים.

עבודת מוסמך שנעשתה במסגרת לימודים באוניברסיטה למדע וטכנולוגיה ברפובליקה הסינית, בחנה אספקט אחר, מעניין לא פחות, של השפעת הסמארט-פונים על חיינו. החוקר בחן את האופן שבו סלולארי מעצב את דפוסי העבודה של אנשים בארגונים עסקיים ובפרט את הקונפליקט שנוצר בין העבודה לחיים הפרטיים בשל הזמינות שמאפשר

המכשיר הסלולארי. הוא גילה שהעבודה גולשת לשעות הפנאי והמשפחה דרך שיחות טלפון, אימיילים ועוד, אך איתר גם זליגה הפוכה, של החיים הפרטיים אל שעות העבודה המקודשות: החל בהתכתבויות בתוכנות מסרים מידיים, צייטוט בהודעות ופיס-בוק, שיחות עם חברים ובני משפחה ועוד. אחת המסקנות הייתה שאיסור גורף של שימוש בסלולר במקום העבודה אינו מומלץ, וגם הטיפ הידוע של כיבוי הסלולארי בבית אינו ממש עוזר ליחסי עבודה תקינים בעידן שבו מצפים מכולם להיות זמינים ושבו דברים קורים מחוץ לשעות המשרד הרגילות.

למרבה המזל, נראה כי חידושי הטכנולוגיה-יש בהם משום נוסחה מאזנת המאפשרת את הזליגה הדו-כיוונית הזו, באופן המעשיר את העבודה ואת החיים הפרטיים גם יחד.

טקסט 2:

מי מפחד ממסך המגע? על פי חנה רוזין, אלכסון 21 באוגוסט 2013

כל מדיום חדש הוקע כאיום לצעירים: ספרות זולה תהרוס את אמות המידה המוסריות שלהם, הטלוויזיה תפגע בראייה שלהם, משחקי וידאו יהפכו אותם לאלימים. כעת ה-איי-פד מואשם בכך שהוא הופך את הילדים למטומטמים. האומנם?

עד לפני זמן לא רב הייתה רק טלוויזיה. עכשיו ישנם סמארט-פונים ואיי-פדים, שהופכים לחלק מהבלגן הביתי, יחד עם צרורות של מפתחות ומסטיקים וגומיות שיער תועות. בתגובותיהם הלחוצות, הפגינו בפני הורים את הפחד של הדור שלנו: ככל שהטכנולוגיה מתפשטת בחיינו, כך נעשים ההורים האמריקאים יותר חשדניים לגבי השפעותיה על ילדיהם. כשירות ותחכום טכנולוגי לא היתרגמו, אצל ההורים אלה, לנוחות ושלווה. מחד, רוצים ההורים שילדיהם ישחו במיומנות במים הדיגיטליים שבהם יידרשו לנווט כל חייהם; מאידך, הם חוששים שחשיפה רבה מדי, מוקדמת מדי, למדיה דיגיטלית, תטביע אותם. מאז שנכנסו מסכי הצפייה הביתה, חששו רבים שהם מטשטשים את דעתם של הצופים. מאמץ מחקרי ראשוני טען שכאשר אנו צופים בטלוויזיה, המוחות שלנו מייצרים בעיקר גלי אלפא איטיים –

המעידים על מידה נמוכה של גירוי, בדומה לחלום בהקיץ. אולם מאז, הופרכו הממצאים האלה ברובם על-ידי

הקהילה המדעית, אך נותר המיתוס שהצפייה בטלוויזיה היא, כפי שניסח זאת אתר מסוים, המקבילה השכלית

ל"בהייה בקיר לבן". המטאפורות השכיחות האלה הן מטעות, ויהיה מדויק יותר להשוות את מצבו הפסיכולוגי של

הצופה בטלוויזיה לזה של אדם השקוע בקריאת ספר, מכיוון שבמסגרת שתי הפעילויות אנחנו עדיין פעילים שכלית,

ודעתנו אינה מוסחת. בשנות ה-80 העמיד אנדרסון את תיאוריית הזומבי למבחן, על-ידי חשיפת כ-100 ילדים למעין

גיהינום טלוויזיוני. הוא הראה לקבוצת ילדים בגילאים שנתיים עד חמש גרסה משובשת של רחוב סומסום: הוא הרכיב סצנות בסדר אקראי וגרם לדמויות לדבר לאחור, או ביוונית. ואז הוא חיבר את הקטעים המטופלים עם קטעים מקוריים ובחן את מידת הקשב של הילדים. הילדים הסיטו את מבטם בתכיפות גבוהה הרבה יותר במהלך הקטעים המשובשים, וחלקם התלוננו שהטלוויזיה שבורה. אחר כך חזר אנדרסון על הניסוי עם תינוקות בגילאי 6 עד 24 חודשים והתוכנית טלטאביז. שוב הוא גרם לדמויות לדבר לאחור והציב את הקטעים בסדר שטותי – הוא הראה להם, למשל, את אחת הדמויות תופסת כדור ואז, לאחר מכן, דמות אחרת זורקת אותו. היה נראה שהחל מגיל 18 חודשים החלו התינוקות להסיט את מבטם ובגיל 24 חודשים הם מאסו בתוכניות בלתי הגיוניות.

סדרת ניסויים של אנדרסון סיפקה רמז ראשון לכך שגם ילדים קטנים מאוד מסוגלים להיות צופים בררנים – שהם כלל אינם בתרדמת, אלא עובדים קשה כדי להבין את מה שהם רואים ולהפוך את זה לנרטיב ברור המשקף את מה שהם כבר יודעים על העולם. וכעת, 30 שנה מאוחר יותר, אנחנו מבינים שילדים "מסיקים מסקנות רבות ומעבדים מידע", אומר אנדרסון. "והם מסוגלים ללמוד הרבה דברים, חיוביים ושליילים".

בשנת 2011, עדכנה האקדמיה האמריקאית לרפואת ילדים את מדיניותה לגבי ילדים קטנים מאוד ומדיה. היא יצאה נגד שימוש סביל של הילדים האלה במדיה או בכל סוג של מסך. הדו"ח של שנת 2011 הזכיר "טלפונים חכמים" וטכנולוגיות של "מסכים חדשים", אבל לא העלה את האפשרות כי תועלת מסוימת עשויה לצמוח מהמפגש בין האצבעות הקטנות למסכים. אולם כיום ההנחה היא שמשוה בנגיעה במסך, בקבלת המשוב ובתיקון המתקבל בזמן אמת, הוא לימודי בפני עצמו, ומאפשר לפעוטות לספוג מידע במדויק, בלי להתחשב במקור שלו.

לחוקרת קלברט נקודת מבט מאוזנת לגבי טכנולוגיה: היא עובדת במשרד שקירותיו מכוסים ספרים בכריכה קשה, ולעתים עורכת את הטיוטות שלה בנייר ועט. אבל היא מתעניינת מאוד באופן שבו ה-איי-פד מסוגל להגיע לילדים עוד לפני שהם גדולים מספיק לגשת לצורות המדיה המסורתיות האלה.

"אנשים אומרים שאנחנו מתנסים עם הילדים שלנו", היא אמרה לי. "אבל מנקודת מבטי, זה כבר קורה, ואין דרך לעצור את זה. חייהם של ילדים מלאים במדיה בגילאים צעירים יותר ויותר, ואנחנו צריכים לנצל את ההזדמנויות שהטכנולוגיות האלה מציעות. אני לא אופטימיסטית חסרת תקנה. אני ריאליסטית למדי. אני מביטה במה שהילדים עושים ומנסה להבין איך להפיק מזה את מרב התועלת".

כל מדיום חדש, זמן קצר לאחר הופעתו, הוקע כאיום לאנשים צעירים. ספרות זולה תהרוס את אמות המידה המוסריות שלהם, הטלוויזיה תפגע בראייה שלהם, משחקי וידאו יעשו אותם אלימים. כל אחד מאלה הואשם בפיתוי ילדים להשחתת זמנם לריק, זמן שאחרת היה מושקע בלימוד על נשיאים, משחק עם חברים ועוד. בדורנו, החששות התמקדו באינטליגנציה של הילדים. אומנם קיימות שאלות לגיטימיות רחבות יותר לגבי האופן שבו ילדים אמריקניים מבלים את זמנם, אבל אין מה לעשות אלא לזכור אותן בשעה שאתם קובעים כללים לילדים שלכם.

"המלחמה נגמרה. הילדים ניצחו." כך אומר מרק פרנסקי, כתב החינוך והטכנולוגיה, ובעל פילוסופיית ההורות הקיצונית ביותר שנתקלתי בה במהלך עבודתי. לבנו בן ה-7 של פרנסקי יש גישה לספרים, טלוויזיה, לגו – Wii, ופרנסקי מתייחס לכולם באותה צורה. הוא אינו מגביל את הגישה לאף אחד מהם. אלא, הוא נותן לבנו לצפות בטלוויזיה גם כשהוא עצמו חושב שזה "בזבוז זמן טיפשי. הוא אומר: "אנחנו חיים בעידן המסך, ולומר לילד, 'אני אשמח אם תסתכל בספר אבל אני לא רוצה שתסתכל במסך' זה פשוט מוזר. זה משקף את הדעות הקדומות שלנו

ואת אזור הנוחות שלנו. זה בסך הכול פחד משינוי, מלהישאר בחוץ". **אל לנו לפחד משינוי**, לא הצלחתי לסלק ממחשבותיי את תפיסת עולמו. האם ספרים הם תמיד, בכל מצב, טובים מהותית ממסכים?

טקסט 3:

על פי תמר אלמוג, עוז אלמוג, דור ה' - מחוברים 24/7 - ילדים דיגיטאליים, אנשים ישראל 25.10.14

עם התרחבות התפוצה של הסמארט-פונים רובנו התמכרנו, בדרגות שונות. לרוב האוכלוסייה בעולם המערבי **קשה**

להתנתק מהמסכים, ובעיה שאפיינה בעבר בעיקר צעירים, מאפיינת היום שכבות נרחבות, **אך** לצעירים כנראה

קשה יותר. הסמארט-פון, אולי יותר מכל מכשיר טכנולוגי שהומצא עד היום, ממחיש את האמרה הידועה של

חוקר הטכנולוגיה, מרשל מקלוהן: **"אנחנו מעצבים את הכלים שלנו, ולאחר מכן הם מעצבים אותנו"**.

ככל שחולף הזמן, הולכים הסמארט-פונים ותופסים מקום מרכזי יותר בחיי היום יום, וחשיבותם – בעיקר עבור הצעירים – גדלה מרגע לרגע. אם בעבר, כאשר אנשים נפגשו, הם היו מציתים סיגריה ופוצחים בשיחה אפופת עשן, הרי היום במקום חפיסת הקרטון הם שולפים את החפיסה הדיגיטלית ומתנתקים זה מזה. הניקוטין הוחלף בסם חדש – הסם הדיגיטאלי. למעשה, ליותר אנשים בעולם יש גישה לטלפון נייד מאשר לשירותים עם מים זורמים,

והצורך שלהם בגישה למעיין הדיגיטלי מתחיל להתקרב לצורך שלהם בנוזלים. הוא מזרים לנו טקסטים ותמונות בקלות ובקצב הולכים וגוברים, מאפשר לנו לתקשר עם כל אחד בכל מקום ובכל זמן ולכן גם משעבד אותנו יותר למקום העבודה, ומעל לכל הוא מאפשר לנו למלא את החלל הריק ולהפוך רגעים מתים ומשעממים למלאי תוכן ועניין. **אבל האושר הדיגיטלי הזה הופך אותך גם למכור**. אדם נחשב מכור ברגע שהוא רוצה להפסיק ואינו מסוגל,

ברגע שזה משבש לו את החיים. למעשה, אפשר לומר שאיש מאיתנו כבר אינו יוצא לחופשה. ככל שאנחנו עושים את זה יותר, כך קשה לנו להפסיק, **וזה גובה מאתנו מחירים**. **השאלה** החוזרת ועולה במדע היא האם הטכנולוגיה הדיגיטלית רק מעצימה צרכים ונטיות פסיכולוגיות וחברתיות רווחות, או שהיא משפיעה בצורה עמוקה יותר, בין השאר באופן ביולוגי וכימי? במלים אחרות, האומנם אנו חווים תסמינים של הפרעות **גם** ברמה הקלינית בגלל השימוש הרב בטכנולוגיה?

ב- 2012 מצאו חוקרים סינים "חומר לבן אבנורמלי" באזורים במוח המקושרים לשימושי קשב, שליטה וניהול מידע. מוחם של מכורי אינטרנט, מסתבר, נראה כמו מוחם של מכורים לסמים ולאכזוהול.

66% מן הנשאלים בסקר של חברת אבטחה בריטית ב- 2012 אמרו שהם חשים פחד מהאפשרות לאבד את הסמארט-פון שלהם או להיות תקועים בלי גישה אליו. הפחד הזה אפילו זכה לשם לא רשמי: נומו-פוביה – קיצור של" נו מובייל פוביה". בסקר של "טיים" מ- 2012 שבו השתתפו 5,000 איש מ- 8 מדינות, אמרו 84%

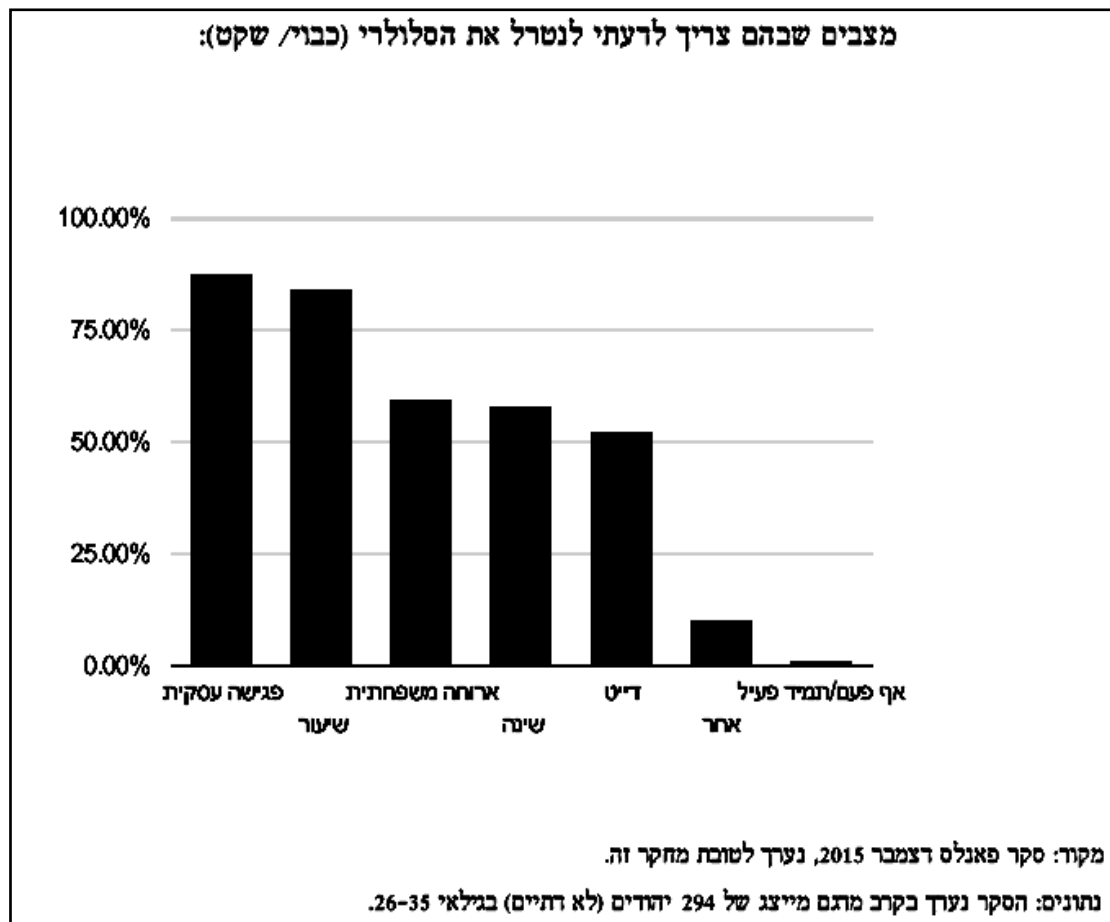
מהנשאלים שהם אינם יכולים לשרוד יום אחד בלי הסמארט-פון. רבים מהצעירים בעולם, ובכלל זה ישראל, אינם מכבים כלל את המכשיר, והולכים לישון איתו כמו שבעבר ישנו עם הדובי או עם הבובה. שיעור ניכר מקרב הצעירים משתמש בטלפונים החכמים בחדר האמבטיה, בשירותים, בארוחות משפחתיות ואף במהלך נהיגה. עדויות על התמכרות הישראלים לגלישה בטלפונים הסלולאריים מגיעות מתחומים שונים שבהם יש בולטות לשכבה הצעירה, למשל: בתי הספר, צה"ל ומוסדות ההשכלה הגבוהה. מורים מתארים מתבגרים שהחליפו את הדיבור בטלפון בהקלדת מקשים זריזה וכפייתית במהלך השיעורים וההפסקות. פרידה מהסלולארי לשעה או

לשעתיים היא עונש נורא עבורם, המשול לשיבה בצינוק. מפקדים בבסיסי הטירונים בצה"ל מספרים על הרגע שבו נאסר על המתגייסים החדשים להשתמש במכשיר הנייד. הם נקלעים למצוקה נפשית, עד שצה"ל התיר פרקי זמן קצובים של התקשרות במהלך היממה, וגם התקין שקעי הטענה מאולתרים באוהלי הסיירים.

אומנם ההתמכרות לסלולארי נובעת מהסקרנות האנושית הטבעית, מהרצון לדעת, להיות בעניינים, להתעדכן. אנשים כמהים להשתתף ולשתף דעות, חוויות ורגשות, לעוץ עצות ולקבל משובים. למכשיר הסלולארי החכם יתרונות גדולים: הוא מנגיש מידע, מייעל עבודה, מעודד יצירתיות ופתיחות רגשית, מחבר בין אנשים, מרחיב את השיח, מבדר ובעיקר מגוון את החיים, שמטבעם הם חדגוניים למדי ומעוטי אתגרים. אבל יש לשימוש בו גם מחירים ההולכים ומאמירים. אחד מהם הוא החרדה לפספס דברים – חרדה המובילה לתלות. קיימים תסמינים נוספים להתמכרות, שחותמם ניכר במיוחד בדור ה-Y. באופן פרדוקסאלי, המכשיר הדמוקרטי ביותר בתולדות המין האנושי שולל מאיתנו חירות בסיסית – החירות לשקט ולשלווה.

חוסר מיקוד – הטכנולוגיה מקלה אומנם את הביצוע של מספר משימות בו זמנית, **אולם** מקשה על מיקוד. **היפר-אקטיביות** – הצורך לספק מידע כל יום, כל היום, יוצר מצב קבוע של **חוסר מנוחה**. **רדידות** – ההתמכרות למסרים קצרים ומהירים מייצרת **חוסר סבלנות לתוכן מורכב**. פחות ופחות אנשים רוצים ומסוגלים להעמיק וליהנות ממחשבה מאתגרת. הנייד שביד מאפשר ניהול חיים עשירים בתנועת אצבע, אז בשביל מה לקום? החיים הווירטואליים מתחרים בקלות בחיים האמיתיים. כאשר המסך מקבל עדיפות על הממשות, גדלים אנשים אטומים, אנוכיים וחסרי נימוס ורגישות סביבתית. הצעירים היום משולים לאדם שאינו מסוגל לראות את העולם ללא מצלמה. הוא חי את החוויות תוך כדי תיעודן, ואין לו זיכרון אישי טבעי, **אלא בעיקר זיכרון דיגיטלי המשמר חוויות "מבוטלות"**.

טקסט 4: תרשים

פרק א: הבנת הנקרא (26 נקודות)

ענה על כל השאלות 1-3.

1. נקודת המוצא של כל הטקסטים היא טענה מכלילה משותפת. (10 נקודות)

א. קבע מהי הטענה המכלילה המשותפת.

הסמארט-פון והטכנולוגיות הדומות שינו את חיינו באופן קיצוני.

ב. כתוב את הטענה המרכזית המיוחדת כל אחד מכותבי המאמרים: טל איתן (טקסט 1), חנה רוזין

(טקסט 2) ותמר ועוז אלמוג (טקסט 3) ומסקנה אחת העולה מן התרשים (טקסט 4).

• טקסט 1

נראה כי יש בחידושי הטכנולוגיה נוסחה מאזנת המאפשרת זליגה דו-כיוונית, באופן המעשיר את העבודה ואת החיים הפרטיים גם יחד.

• טקסט 2

אין לפחד מן השינויים, ראוי שנכיר בכך שהאמצעים המוכרים לנו אינם טובים יותר בהכרח.

• טקסט 3

יש לשימוש בסמארט-פון מחירים ההולכים ומאמירים; רובנו התמכרנו אליו.

• טקסט 4

רוב האנשים מאמינים כי במצבים שונים יש לנטרל את הסלולארי; או במילים אחרות: אחוז אפסי מן האנשים חושבים שתמיד אין לנטרל את הסלולארי. (ואולי ניתן גם להסיק מזאת כי רוב האנשים מבינים כי הסלולארי אינו רצוי תמיד).

2. בכל המאמרים מובאים מחקרים. לפניך מחקר לדוגמה משלושת הטקסטים הראשונים. כתוב מהי הטענה שכל מחקר מוכיח. (6 נקודות)

• טקסט 1- המחקר על הקונפליקט שנוצר בין העבודה לחיים הפרטיים בשל הזמינות של הסלולארי

הטענה שהמחקר מוכיח: **ההשפעות של הסלולארי הן דו-כיווניות, ומשום כך הסלולארי מעשיר גם את העבודה וגם את החיים הפרטיים, כך שנוצר איזון.**

• טקסט 2- המחקר של אנדרסון על צפייה של ילדים קטנים בטלוויזיה

הטענה שהמחקר מוכיח: **הטענה שהמחקר מוכיח: הם יכולים ללמוד דברים רבים, חיוביים ושליילים.**

(צריך להפיק את מרב התועלת מההזדמנויות שהטכנולוגיות החדשות מציעות; אין לפחד מהשינוי.)

• טקסט 3- המחקר של הסינים מ 2012

הטענה שהמחקר מוכיח: **הטכנולוגיה הדיגיטלית משפיעה על מוחנו (קלינית), כך שהוא נראה כמו מוח של מכורים לסמים ולאכזריות.**

3. כל אחד מהמאמרים מציין היבטים חיוביים והיבטים שליליים של השימוש בסמארט-פון (או בטכנולוגיה מתקדמת דומה). (10 נקודות)

א. העתק מכל מאמר היבט חיובי אחד והיבט שלילי אחד. **יש אפשרויות נוספות!!!**

טקסט 1- היבט חיובי: **חידושי הטכנולוגיה- יש בהם משום נוסחה מאזנת המאפשרת את הזליגה הדו-כיוונית הזו, באופן המעשיר את העבודה ואת החיים הפרטיים גם יחד.**

היבט שלילי: **העבודה גולשת לשעות הפנאי והמשפחה דרך שיחות טלפון, אימיילים ועוד.**

טקסט 2- היבט חיובי: משהו בנגיעה במסך, בקבלת המשוב ובתיקון המתקבל בזמן אמת, הוא לימודי בפני עצמו, ומאפשר לפעוטות לספוג מידע במדויק, בלי להתחשב במקור שלו.

היבט שלילי: **כל מדיום חדש הוקע כאיום לאנשים צעירים/ ספרות זולה תהרוס את אמות המידה**

המוסריות שלהם/ הטלוויזיה תפגע בראייה שלהם/משחקי וידאו יעשו אותם אלימים. כל אחד מאלה

הואשם בפיתוי ילדים להשחתת זמנם לריק.

טקסט 3- היבט חיובי: הוא מנגיש מידע, מייצל עבודה, מעודד יצירתיות ופתיחות רגשית, מחבר בין

אנשים, מרחיב את השיח, מבדר ובעיקר מגוון את החיים, שמטבעם הם חדגוניים למדי ומעוטי אתגרים.

היבט שלילי: **המכשיר הדמוקרטי ביותר בתולדות המין האנושי שולל מאתנו חירות בסיסית – החירות לשקט ולשלווה.**

ב. קבע מהו יחסם של כותבי טקסט 2 וטקסט 3 להשפעתו של הסמארט-פון (או טכנולוגיה מתקדמת דומה). (חיובי או שלילי), והעתק שתי מילים בעלות קונוטציה חיובית/שלילית להוכחת קביעתך.

טקסט 2- **חנה רוזין**: היחס: **חיובי** ההוכחה: **לנוחות ושלווה; פעילים שכלית; צופים בררנים; לימודי;**

לספוג מידע במדויק; מאוזנת; תועלת; אל לנו לפחד משינוי; האם ספרים הם תמיד, בכל מצב, טובים מהותית ממסכים?

טקסט 3- **תמר ועוז אלמוג**: היחס: **שלילי** ההוכחה: **התמכרנו; הסם הדיגיטאלי; משעבד; משבש;**

הפרעות; פחד; כפייתיות; מצוקה נפשית; חוסר מיקוד; רדידות; היפר-אקטיביות; חוסר סבלנות; אטומים, אנוכיים וחסרי נימוס; חוויות "מבוזות".
שתי מילים מהנ"ל!

פרק ב: כתיבה ממוזגת (24 נקודות)

4. לקראת יום המדען הצעיר בבית ספרך, כתוב סקירה על פי ארבעת הטקסטים, סקירה שכותרתה:

השפעותיו של הסמארט-פון- והעמדות השונות כלפיו (וכלפי הטכנולוגיות המתקדמות הדומות לו)

הקפד על **דרכי מסירה** מקובלות ועל אזכור מקורות המידע בגוף הסקירה ובסופה. כתוב בהיקף של כ- 300 מילים

הצעה 1(רותם):

בעידן הנוכחי הסמארט-פון תופס חלק מרכזי במציאות היום יומית. הוא משפיע באופן ניכר על החיים ועל ההתנהגות במגוון רבדים, ביוזעין ובלא יודעין. איתן (2013), רוזין (2013), אלמוג ואלמוג (2014) **מדגישים** את הזמינות של מכשיר זה ואת השימוש הנרחב בו בכל שכבות האוכלוסייה. הם **מסווגים** את השפעותיו של הסמארט-פון להיבטים חיוביים ושליליים.

איתן (2013) **מציג** ממצא מתוך מחקר סיני על הקשר שבין העבודה לבין החיים הפרטיים, המבטא מורכבות זו. **לפיו**, קיימת זליגה דו-כיוונית בין השניים, כלומר העבודה גולשת לשעות הפנאי והמשפחה, אך גם החיים הפרטיים גולשים, מרצון, אל שעות העבודה, למשל במעקב אחר עדכונים באמצעות הפייסבוק או בהתכתבות. **לדברי**, אלמוג ואלמוג (2014) אומנם יש שפע של טקסטים ושל תמונות ותקשורת תכופה מחד, אך קיים שעבוד למקום העבודה מאידך.

רוזין (2013) **טוענת** שהשימוש במסכים מבטא למידה. **היא מבהירה** כי כיום ברור שקיימת פעילות שכלית כאשר צופים במסך. היא **מביאה** את דברי אנדרסון **שאומר**: "ילדים מסיקים מסקנות רבות ומעבדים מידע. הם מסוגלים ללמוד דברים רבים, חיוביים ושליליים". יתרה מזאת, גם תינוקות עשויים ללמוד מנגיעת המסך ומהתגובה אליה. אלמוג ואלמוג (2014) **מחזקים זאת. לדבריהם**, הסמארטפון מנגיש מידע העונה לסקרנות

האנושית ולרצון לדעת. הם **מוסיפים** שהוא מאפשר לשתף דעות ולהתייעץ, ושהוא תורם ליצירתיות ולפתיחות, כמו גם לייעול העבודה.

אך, אלמוג ואלמוג (2014) **מתמקדים** בהשפעות השליליות. הם **מתארים** השפעה חברתית-פסיכולוגית, ואף ביולוגית-כימית. **לדבריהם**, השימוש המתמיד מביא לאי שקט ולאי שלוה. כאשר המשתמשים נאלצים להיפרד מהמכשיר הם מביעים פחד ומצוקה נפשית. המכשיר משרת אותם במיטה, באמבטיה, בשירותים, בארוחות, במפגשים, במסגרות שאליהן משתייכים ובנהיגה. כתוצאה מכך, הסמארטפון מקשה להתמקד בפעילות, מפר את המנוחה ומייצר רדידות – חוסר סבלנות לתוכן מורכב. הם רואים באופן שימוש זה שיבוש של החיים ותלות.

גם בסקר שערך מכון "פאנלס" (2015) **עולה** כי משתמשי הסמארטפון מבליים עמו במגוון מצבים, כמו דייט, פגישה עסקית, שיעור ושינה. אומנם רק שיעור אפסי מהמשתמשים מעידים כי באף מצב אין צורך לנטרל את המכשיר לחלוטין, אך אין מצבים שבהם כל המשתמשים חושבים שיש לנטרלו, ומכאן ניתן להסיק מהתרשים כי קיימת במידה זו או אחרת התמכרות למכשיר ולטכנולוגיה, **בהתאם לטענתם** של אלמוג ואלמוג (2014).

כפועל יוצא של ההשפעות, מגוונות העמדות כלפי הסמארטפון. איתן (2013) **מביע** עמדה מאוזנת. הוא **טוען** שהתערבות העבודה בחיים האישיים, ולהפך, מעשירה כל אחד מהם. רוזין (2013) מתמודדת במאמרה עם מתנגדים נחרצים הפוחדים מהשינוי שעוברים ילדי הדור. הם שקועים בנבכי העבר בחשש לאינטליגנציה שלהם ולבזבוז זמנם. רוזין, מצידה, מביעה עמדה חיובית ומאמינה בשינוי זה ובניצול ההזדמנויות שהטכנולוגיות מציעות. לעומת זאת, אלמוג ואלמוג (2014) מביעים דעה שלילית. לטענתם, הסמארטפון גובה מחיר גבוה מהתועלת הגורם לאטימות ולאנוכיות.

אם כך, הסמארטפון מאפיין דור זה, במלוא מובן המילה, אך אין תמימות דעים לשימוש בו.

ביבליוגרפיה:

אלמוג, ע'; אלמוג, ת' (2014). "דור ה-Y – מחוברים 24/7 – ילדים דיגיטאליים", אנשים ישראל. איתן, ט' (2013). "הפסיכולוגיה של הסמארטפון". YNET.
פאנלס (2015). "מצבים שבהם צריך לדעת לנטרל את הסלולרי (כבו/ שקט).
רוזין, ח' (2013). "מי מפחד ממסך המגע?". אלכסון21.

הצעה 2(נורית ש):

בשנים האחרונות הולכת ומעמיקה השפעתה של הטכנולוגיה התקשורתית החדשה בתחומי החיים השונים. להשפעה זו היבטים חיוביים שליליים והתייחסויות שונות: **החל** בהתייחסות מאוזנת כלפיהם למשל, **איתן (2013), המשך** בהתייחסות אוהדת, למשל, **רוזין (2013), וכלה** בהתייחסות **ביקורתית ושוללת**, למשל, אלמוג ואלמוג (2014). להלן ההשפעות:

לפי איתן (2013), מחקרים הוכיחו כי השימוש הנרחב בסלולארי מעשיר את העבודה ואת החיים הפרטיים גם יחד, **רוזין (2013)** מתייחסת בעיקר למחקרים על תינוקות, ו**טוענת** כי משהו בנגיעה במסך, בקבלת המשוב ובתיקון המתקבל בזמן אמת, הוא לימודי, ומאפשר לפעוטות לספוג מידע במדויק. הסלולארי החכם אף "מנגיש מידע, מייעל עבודה, מעודד יצירתיות ופתיחות רגשית, מחבר בין אנשים, מרחיב את השיח, מבדר ובעיקר מגוון את החיים..." **(אלמוג ואלמוג-2014) – כאמור** ההשפעות החיוביות.

אך לטכנולוגיה זו יש גם השפעות שליליות: **לפי איתן (2013)** העבודה גולשת לשעות הפנאי והמשפחה בשיחות טלפון, באימיילים ועוד. **רוזין (2013) מציגה** את ההשפעות שמהם חוששים עם הופעת חידושים; למשל, ספרות זולה תהרוס את אמות המידה המוסריות, או הטלוויזיה תפגע בראייה, ומשחקי וידאו יגרמו לאלימות ולהשחתת זמן לריק. **ומעל לכולם, מדגישים אלמוג ואלמוג (2014)** את השפעותיו השליליות של הסמארט-פון. **לטענתם**, הסמארט-פון גורם לחרדה מוגזמת שמא המשתמשים מחמיצים דברים. הם **מציינים** כי הטכנולוגיה מובילה לחוסר מיקוד, להיפר-אקטיביות וחוסר מנוחה. השימוש אף גורם, **לדעתם**, לחוסר סבלנות לתוכן מורכב ולאי מסוגלות להעמקה ולהנאה ממחשבה מאתגרת. **לדבריהם**, החיים הווירטואליים משתלטים על החיים האמיתיים עד כי האדם: "אינו מסוגל לראות את העולם ללא מצלמה. הוא חי את החוויות תוך תיעודן, ואין לו זיכרון אישי טבעי, אלא בעיקר זיכרון דיגיטלי המשמר חוויות מבוטאות" **(שם)**.

כפי שנכתב בפתח הסקירה, העמדות כלפי השימוש בטכנולוגיה התקשורתית החדשה מגוונות:

יש **המתייחסים** לטכנולוגיה החדשה באופן **מאוזן. איתן (2013)** מתייחס לשימוש בסלולארי בעבודה ושמח על כך שממצאי המחקרים שעסקו בשימוש בסלולארי לצורכי עבודה גם בשעות הפנאי הוכיחו כי יש לזמנות הזו העשרה גם של העבודה אך גם של החיים הפרטיים. **לפי רוזין (2013)**, החששות של האנשים מפני החידושים הם חששות מוגזמים, **ולדעתה**, צריך לנצל את ההזדמנויות שהטכנולוגיות החדשות מציעות ולנסות להבין איך להפיק מהן את מרב התועלת ולא לשקוע בפחד מפני השינוי.

אולם, יש החוששים מהטכנולוגיה החדשה בדיוק כמו מפני סם. הם **מציגים ביקורת נוקבת** כלפיה. **לפי אלמוג ואלמוג (2014)**, הטכנולוגיה הזו ממכרת וגובה מחירים הולכים ומאמירים. הם **כותבים**: "המכשיר הדמוקרטי ביותר בתולדות המין אנושי שולל מאיתנו חירות בסיסית – החירות לשקט ולשלווה." **לדעתם**, גדלים אנשים אטומים, אנוכיים וחסרי נימוס ואף חסרים רגישות סביבתית. **גם לפי הסקר** שערך מכון "פאנלס" **(2015)** אין מצבים שבהם כל המשתמשים חושבים שיש לנטרלו, **ומכאן ניתן להסיק** מהתרשים כי קיימת במידה זו או אחרת התמכרות למכשיר ולטכנולוגיה.

אם כך, לסמארט-פון ולטכנולוגיות הדומות לו השפעות מרחיקות לכת, **אולם** חלוקות הדעות לגבי היחס לשימוש בו.

ביבליוגרפיה:

- אלמוג, ע'; אלמוג, ת' (2014). "דור ה-Y – מחוברים 24/7 – ילדים דיגיטאליים", אנשים ישראל.
איתן, ט' (2013). "הפסיכולוגיה של הסמארט-פון". YNET.
פאנלס (2015). "מצבים שבהם צריך לדעת לנטרל את הסלולרי (כבוי/ שקט).
רוזין, ח' (2013). "מי מפחד ממסך המגע?". אלכסון 21

10 נקודות	א.	תוכן המידע - תמציתיות, דיוק ועודפות
5 נקודות	1.	באיזו מידה כל המידע הרלוונטי מופיע? (מספר פריטי המידע ישתנה בהתאם לתוכן המטלה)
	2.	באיזו מידה המידע מהימן ומדויק?
	3.	באיזה מידה הושמט מידע בלתי רלוונטי?
	4.	באיזו מידה נמנע הכותב מחזרות מיותרות?
5 נקודות	5.	באיזו מידה נעשה שימוש בהכללות?
10 נקודות	ב.	ארגון המידע
5 נקודות	6.	באיזו מידה הטקסט עצמאי (לא מהוקשר) ומעמיד בחזית את הנושא (ולא את המאמרים)? יש להקפיד גם על פתיח מכליל המדגיש את הנושא.
	7.	באיזו מידה המידע המוצג בטקסט לכיד, כלומר יש "זרימה" טובה של הטקסט מנושא אחד לאחר? (יש לשים לב שאין "סימני גזירה והדבקה" גורפים ולא מושכלים). אם נעשה שימוש בכותרות משנה, יש לשים לב שיש הלימה בין הכותרת לתוכן ובין הכותרות לבין עצמן.
	8.	באיזו מידה יש שזירה בין רעיונות משותפים לצד מה שמייחד כל מקור?
5 נקודות	9.	באיזו מידה יש שימוש בקשרים לוגיים המתאימים למבנה הלוגי של הטקסט?
4 נקודות	ג.	אזכור המקורות ודרכי המסירה
	10.	באיזו מידה המידע המופיע בטקסט מיוחס לכותבים השונים בגוף הטקסט?
	11.	באיזו מידה אזכור מקורות המידע בגוף הטקסט ובסופו הוא על פי נורמות כתיבה אקדמיות?
	12.	באיזו מידה מופיעה רשימת כל המקורות בסוף הטקסט? (יש לשים לב גם לסדר א"ב, אחידות ברישום פרטי הביבליוגרפיה בסוף הטקסט).
	13.	באיזו מידה נעשה שימוש בדרכי מסירה שונות? (אם נעשה שימוש בפתילי הבעה/ אמירה. יש לשים לב לדיוק מבחינת המשמעות).
5 נקודות	ד.	לשון מבע ותקינות
	14.	ניסוח: באיזו מידה הניסוח בהיר, ענייני והולם את אופי הכתיבה?
	15.	תקינות תחבירית: באיזו מידה המשפטים שלמים ובנויים כהלכה ואינם ארוכים מדי? באיזו מידה הכותב חוזר על מילות היחס בין החלקים הכוללים? הקפיד על התאמים: השתמש בה"א הזיקה באופן תקין?
	16.	סימני פיסוק: באיזו מידה נעשה שימוש נכון והולם בסימני פיסוק?
	17.	מורפולוגיה וכתוב: לדוגמה, שימוש תקין באותיות אית"ן; הבחנה בכתיבה שבין נטיית הרבים לנטיית היחיד - ילדינו/ילדנו

פרק א: חובה - שם המספר ומילות היחס (10 נקודות)

5. א. לפניך משפטים, ובהם מודגשים מספרים. כתוב במילים את המספרים המודגשים.

- 66% **ששים ושישה** מן הנשאלים בסקר של חברת אבטחה בריטית בשנת 2012 **אלפיים ושתים-עשרה** אמרו שהם חשים פחד מהאפשרות לאבד את הסמארט-פון שלהם.

- בסקר השתתפו 7,000 **שבעת אלפים** אנשים מ-8 **שמונה** מדינות,

פי 3 **שלושה** יותר מהסקר הקודם.

- מאמר 3 **שלוש** התפרסם ב"אנשים ישראל" ב-8/10/14 **שמונה באוקטובר**.

ב. לפניך שלושה משפטים, ובהם כתובות מילות יחס בסוגריים.

בכל משפט הטה את מילת היחס שבסוגריים בהתאם למשפט. נקד במידת הצורך.

- אנשים רבים מתקשים לתפקד ללא הסמארט-פון כי (בשביל) **בשבילם** זו הדרך לתקשר עם כל אחד בכל מקום ובכל זמן.

- במסגרת מחקר פנו חוקרים סינים : לנשאלים : "אנו מבקשים (מן) **מָכֶם** לוותר על הסמארט-פון למשך יממה".
- תלמידים יקרים, לאחר קריאת המחקרים אנו סקרנים לראות (את) **אתכם** נמנעים למשך יממה משימוש בסמארט-פון.

פרק ב: תחביר (40 נקודות)

בפרק זה עליך לענות על ארבע שאלות. ענה על ארבע שאלות מן השאלות 6-10 (לכל שאלה – 10 שאלות)

6. לפניך שלושה משפטים מורכבים. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.
    - I. אחת המסקנות הייתה **אוגד** שאיסור גורף של שימוש בסלולר במקום העבודה אינו מומלץ.
    - II. גם הטיפ הידוע של כיבוי הסלולארי בבית אינו עוזר ליחסי עבודה תקינים בזמן שבו מצפים מכולם להיות זמינים מחוץ לשעות המשרד הרגילות.
    - III. למרבה המזל, **הסגר** התברר כי חידושי הטכנולוגיה – יש בהם נוסחה מאזנת המאפשרת את הזליגה הדו-כיוונית הזו, כך שזה מעשיר את העבודה ואת החיים הפרטיים גם יחד.

א. תחם את הפסוקיות (ממילה עד מילה) על פי סדר הופעתן, וקבע את תפקידן התחבירי.
 שאיסור.... מומלץ. = **פ. נושא**; בזמן שבו... הרגילות. = **פ. תיאור זמן** כי חידושי הטכנולוגיה... גם יחד. = **פ. נושא**;
 המאפשרת... גם יחד. = **פ. לוואי**; כך שזה ... גם יחד. = **פ. תיאור אופן**.
  - ב. באחת הפסוקיות יש משפט ייחוד. העתק ממנו את חלק הייחוד ואת הכינוי המוסב אליו.
חידושי הטכנולוגיה – בהם (מושא)
  - ג. המר את משפט הייחוד במשפט בלי חלק ייחוד שישמור את התוכן של המשפט המקורי.
 יש בחידושי הטכנולוגיה נוסחה מאזנת....
  - ד. קבע את התפקיד התחבירי של המילים המודגשות בקו. (**כתוב מעל המילים**).
7. לפניך משפט.
- החוקר בחן את האופן שבו סלולארי מעצב את דפוסי העבודה של אנשים בארגונים עסקיים ובמיוחד את הקונפליקט שנוצר בין העבודה לבין החיים הפרטיים בשל הזמינות שמאפשר המכשיר הסלולארי.
- א. פרק את המשפט לארבעה משפטים פשוטים ועצמאיים. סדר אותם בסדר הגיוני. (נקודה על הסדר)
- משפט I : המכשיר הסלולארי מאפשר זמינות.
- משפט II : זמינות הסלולארי יוצרת קונפליקט העבודה לבין החיים הפרטיים.
- משפט III : סלולארי מעצב את דפוסי העבודה של אנשים בארגונים עסקיים.
- משפט IV : החוקר בדק אופן עיצוב דפוסי העבודה של אנשים בארגונים עסקיים.
- (בעיקר, את הקונפליקט בין העבודה לבין החיים הפרטיים)
- ב. לפניך שלושה משפטים.
- I. המחירים של השימוש בסלולארי הולכים ומאמירים.
  - II. צעירים ומבוגרים כמהים לשתף דעות.
  - III. בצבא מתנגדים לשימוש בסלולארי.

- קבע מהו המשפט היוצא דופן מבחינת הנשוא שבו. III מה מיוחד במשפט זה מבחינת הנושא? נושא **סתמי**

• הסבר במה דומים שני המשפטים האחרים. הנשוא שבהם הוא נשוא מורחב.

• המר אחד מבין המשפטים I-III למשפט ייחוד.

הסלולארי – המחיר של השימוש בו הולכים ומאמירים; דעות – צעירים ומבוגרים כמהים לשתף אותן/בהן; הסלולארי – בצבא מתנגדים לשימוש בו./ השימוש בסלולארי – בצבא מתנגדים לו.

• הסבר לשם מה משתמשים במשפטי ייחוד. לצורך הדגשת חלק שאינו נושא/נשוא, החלק המודגש "מתחפש" לנושא, ובכך מייחדים אותו.

8.

א. לפניך שני משפטים דו משמעיים. סמן את המילה/ הצירוף הדו-משמעי בכל אחד מהמשפטים, וענה בהתאם להוראה.

1. חלוקות הדעות על שימוש בסלולארי בצבא. הסבר את הדו-משמעות במונחים תחביריים.

(1) המילה "בצבא" יכולה לשמש כלואי ל'שימוש בסלולארי'.

(2) המילה "בצבא" יכולה לשמש כתיאור מקום ל'חלוקות הדעות'.

II. רוכש המכשיר שהתנתק הוא ידידי הקרוב. הפוך כל משפט דו-משמעי לשני משפטים חד-משמעיים.

1) ידידי הקרוב רכש מכשיר, ולאחר מכן ידידי התנתק ממנו./ המכשיר – ידידי הקרוב התנתק ממנו.

2) ידידי הקרוב רכש מכשיר, והמכשיר התנתק./ ידידי הקרוב – המכשיר שרכש אותו התנתק.

ב. לפניך שני זוגות של משפטים, ובהם מסומנת מילה משותפת. קבע מה תפקידה התחבירי של כל מילה.

1. הטכנולוגיה התקשורתית המתקדמת הפכה נשוא אותנו למכורים.

II. הטכנולוגיה התקשורתית המתקדמת הפכה אוגד לחלק בלתי נפרד מאישיותנו.

III. ההתמכרות לסלולארי הולכת ומקבלת נשוא מורחב צורה מפלצתית.

IV. בכל חודש הספורטאית הולכת ומקבלת נשוא כולל זריקת ויטמינים לחיזוק עצמותיה.

9. לפניך שלושה משפטים מורכבים שיש בהם אותה מילית שעבוד.

1. החוקר גילה כי בהשפעת הסמארט-פונים גולשת העבודה לשעות הפנאי והמשפחה = פ. מושא.

II. חידושי הטכנולוגיה יכולים להעשיר את העבודה ואת החיים הפרטיים כי הם מאפשרים זליגה דו כיוונית = פ. תיאור סיבה.

III. מסקנת החוקרים הייתה כי איסור גורף של שימוש בסלולר במקום העבודה אינו מומלץ. = פ. נשוא

העתק את מספרי המשפטים I-III, וליד כל מספר העתק את הפסוקית שלו, וקבע את תפקידה (3 נקודות) התחבירי.

א. באחד המשפטים מצינת מילית השעבוד קשר לוגי. באיזה משפט מופיע קשר לוגי? II.

ב. המר את המשפט במשפט מסוג תחבירי אחר, שישמור על הקשר הלוגי שבו, וציין מה סוג המשפט שחיברת.

חידושי הטכנולוגיה מאפשרים זליגה דו כיוונית, ולכן הם יכולים להעשיר את העבודה ואת החיים הפרטיים. = מחובר/ חידושי הטכנולוגיה יכולים להעשיר את העבודה ואת החיים הפרטיים בשל הזליגה הדו כיוונית שלהם. = פשוט

ג. לפניך רשימת מושגים מתחום התחביר. הבא מן המשפטים דוגמה (מילה או מילים) לכל מושג.

(1) לוואי כולל **הפנאי והמשפחה** (3) מושא כולל **את העבודה ואת החיים הפרטיים**

(2) אוגד **הייתה** (4) נשוא מורחב **יכולים להעשיר**

10. לפניך ארבעה משפטים. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

I. האם ידעתם, למשל, שבעלי סמארט-פונים צפויים לבלות יותר זמן בשירותים מאשר אנשים

בלי סמארט-פון? **מורכב**

II. לדברי הכותבים, עם התרחבות התפוצה של הסמארט-פונים לרוב האוכלוסייה בעולם המערבי, במיוחד

לצעירים, קשה להתנתק מהמסכים, והבעיה מאפיינת שכבות נרחבות. **מחובר**

III. "הילדים ניצחו", אומר מרק פרנסקי, כתב החינוך והטכנולוגיה. **מורכב**

IV. הסמארט-פונים הולכים ותופסים מקום נכבד יותר בחיי היום יום, לפיכך חשיבותם – בעיקר עבור הצעירים – נעשית מרכזית מרגע לרגע. **מחובר**

א. ציין את הסוג התחבירי של כל משפט: פשוט, מורכב או איחוי (מחובר) כתוב בצד המשפטים.

ב. העתק ממשפט IV את הנשוא או את הנשואים. **הולכים ותופסים, מרכזית**

ג. מניין את החלקים המודגשים בקו לשתי קבוצות על פי תפקידם התחבירי, ותן שם לכל קבוצה.

תמורה: במיוחד לצעירים, כתב החינוך והטכנולוגיה **הסגר:** למשל, בעיקר עבור הצעירים, לדברי הכותבים

ד. בחר בחלק מודגש אחד, וציין לשם מה השתמש הכותב בחלק תחבירי זה.

במיוחד לצעירים = תמורה מצמצמת ומדגישה, מוסיפה מידע; כתב החינוך והטכנולוגיה = הוספת מידע למתן תוקף ואמינות. הסגר: למשל = הערת אגב, לדברי הכותבים = לציון מקור; בעיקר עבור צעירים = להערת אגב להדגשה/אירוניה

ה. לפניכם חלק ממשפט

לטענת הכותבים, עם התרחבות התפוצה של הסמארט-פונים לרוב האוכלוסייה בעולם המערבי, במיוחד לצעירים, קשה להתנתק מהמסכים.

המר את המשפט למשפט מורכב בעל פסוקית מושא.

הכותבים טוענים כי עם התרחבות התפוצה של הסמארט-פונים לרוב האוכלוסייה בעולם המערבי, במיוחד לצעירים, קשה להתנתק מהמסכים.